

Indsatsplan for bekæmpelse af kæmpebjørneklo i Roskilde Kommune

Vedtaget af Roskilde Byråd
Marts 2010

Indsatsplan

Hjemmel

Roskilde Kommune kan i henhold til bekendtgørelse nr. 862 af 10. september 2009 om bekæmpelse af kæmpebjørneklo vedtage en samlet indsatsplan for bekæmpelsen af kæmpebjørneklo. Indsatsplanen forpligter ejere eller brugere af arealer med kæmpebjørneklo til at bekæmpe planten.

Hvis bestemmelserne i denne indsatsplan ikke overholdes, kan ejeren eller brugeren af det pågældende areal påbydes at foretage bekæmpelsen med en frist på ikke under 14 dage. Såfremt påbuddet ikke efterkommes inden for den fastsatte tidsfrist, kan kommunen iværksætte rydning af området, og ejeren kan straffes med bøde.

Forpligtelser

Ejere og brugere af arealer med kæmpebjørneklo er fremover forpligtede til at sørge for at bekæmpe planten inden nedenstående minimumsfrister. Dette gælder for alle grundejere i kommunen såvel private som offentlige.

Indsatsområde

Indsatsområdet er hele Roskilde Kommune.

Indsatsperiode

Det anbefales, at planterne bekæmpes ca. hver fjerde uge, da de er i stand til hurtigt at sætte "panikblomster" efter beskæring.

Planterne må ikke blomstre.

Minimumsfrister for bekæmpelse af kæmpebjørneklo:

1. bekæmpelse skal være foretaget senest **1. maj**
2. bekæmpelse skal være foretaget senest **1. juni**
3. bekæmpelse skal være foretaget senest **1. juli**
4. bekæmpelse skal være foretaget senest **15. august**

Vedtagelse

Indsatsplanen er vedtaget af Roskilde Byråd den 24. marts 2010 efter forudgående offentlig høring.

Indsatsplanen gælder fra 2010-2020, men den kan revideres undervejs eller forlænges ved udløbet under hensyntagen til de procedureregler, som gælder for vedtagelse af denne plan.

Vejledning og information

Mål

Roskilde Kommune har gennem de senere år registreret mere end 150 bestande af kæmpebjørneklo, men forventer, at der kan være op mod 200.

Det er Roskilde Kommunes ambition helt at udrydde kæmpebjørnekloen inden 2020.

Hvorfor er kæmpebjørnekloen et problem?

Kæmpebjørnekloen (*Heracleum mantegazzianum*) er en såkaldt invasiv art. Den har tendens til at danne så tætte bevoksninger, at der reelt bliver tale om en monokultur med stort tab af biodiversitet til følge. Kæmpebjørnekloens saft indeholder desuden et fototoksisk stof, der i kombination med sollys kan give alvorlige skader på huden, som kan være flere år om at hele.

Historie

Kæmpebjørnekloen er en fælles betegnelse for en gruppe af tæt beslægtede arter under slægten *Heracleum*. I Danmark er det dog kun den største af arterne (*Heracleum mantegazzianum*), der udgør et problem. Den blev bragt til Europa fra Kaukasus i starten af 1800tallet, først til botaniske haver og siden som prydblade i private herskabshaver. I mere end 100 år henslæbte kæmpebjørnekloen en næsten anonym eksistens her i landet holdt i skak af herskabernes gartnere. Med tiden begyndte den dog at sive ud fra haverne og ud i den danske natur, hvor den de seneste 50 år har bredt sig hurtigere og hurtigere især langs vandløb, grøfter, veje og jernbaner. I Danmark blev situationen yderligere forværret af, at plantens tørre stængler og frøstande blev meget populære til indendørs dekorative formål i 1970'erne og 1980'erne, hvilket har resulteret i yderligere spredning af planten. Kæmpebjørnekloen vurderes i dag at dække et areal på ca. 35 km², eller et område der er mere end dobbelt så stort som Orø i Isefjorden.

Karakteristik

Kæmpebjørnekloen er først og fremmest karakteristisk i kraft af sin størrelse og som en af Europas største urter, kan stænglerne nå højder på op til 4-5 m og tykkelser på op til 10 cm. Bladene er tredelte og kan blive op mod 3 m lange. Da kæmpebjørnekloen er en skærmpolte, bærer den sine blomster og frø i et antal skærme af varierende størrelse, men med maksimalt 80 cm i diameter. Blomsterne er hvide til hvidgule eller undertiden lyserøde. En enkelt plante kan bære op til 80.000-120.000 frø.

Biologi

Kæmpebjørnekloen spirer i det tidlige forår i marts-april, blomstrer i juni-juli og spreder sine frø i august-oktober. Den gennemfører normalt sin livscyklus på 2-5 år. De første år bruger den på at opbygge en kraftig rod og først det sidste år blomstrer den, hvorefter den dør. Hvis planten forhindres i at blomstre for eksempel ved beskæring, kan den overleve betydeligt længere.

Kæmpebjørnekloens frø er udstyret med små vinger, der gør dem i stand til at svæve for vinden adskillige meter væk fra moderplanten. Langt de fleste frø vil dog spire inden for fire meter fra moderplanten, medmindre spredningen hjælpes på vej af for eksempel et vandløb. Op imod 90 % af de levedygtige frø vil spire det første år, men enkelte frø kan blive liggende i jorden og bevare spiringsevnen i 7-8 år eller mere.

Forvekslingsmuligheder

Almindelig bjørneklo

(*Heracleum sphondylium*)

Alm. bjørneklo er hjemmehørende i Danmark. Den udgør ikke nogen fare for naturen og bør derfor ikke bekæmpes. Den kan i tidlige stadier forveksles med den invasive kæmpebjørneklo, men er betydeligt mindre med højst 2 m høje og 2 cm tykke stængler. Bladene er også betydeligt mindre og 5-7delte.

Grønblomstret bjørneklo

(*Heracleum sibiricum*)

Grønblomstret bjørneklo er meget nært beslægtet med alm. bjørneklo og ligner den også meget bortset fra, at den grønblomstrede bjørneklo har mere hvælvede blomsterskærme med blegt gulgrønne blomster.

Strandkvan

(*Angelica archangelica*)

Findes på fugtig jordbund langs kysterne. Den bliver 100-230 cm høj og har en rødlig stængel. Bladene er grønne, og det samme er blomsterne, som sidder i en kugleformet skærm. I Roskilde Kommune findes den langs fjorden.

Bekæmpelsesmetoder

Det anbefales at bruge en af følgende metoder: Opgravning/rodstikning, græsning slåning, skærmbekæmpelse eller sprøjtning. Sprøjtning bør dog så vidt muligt undgås og må ikke finde sted i områder, der er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3 som beskyttede naturtyper. Den mest hensigtsmæssige bekæmpelsesmetode vælges hovedsageligt ud fra den enkelte bjørneklobestands størrelse som vist i skemaet nedenfor.

	Opgravning/rodstikning	Skærmbekæmpelse	Slåning	Græsning
Små bestande 1-10 stk.	Anbefales	Bør ske hvis man ikke når at fjerne planterne inden frømodning.	I orden men rodstikning og opgravning giver hurtigere resultater.	Sjældent hensigtsmæssigt.
Mindre eller spredte bestande 10-200 stk.	Noget tidskrævende men kan anbefales som den mest sikre metode, især i blød jord.	Bør ske hvis man ikke når at fjerne planterne inden frømodning.	Slåning kan overvejes forud for rodstikning /opgravning eller græsning.	Muligheden bør undersøges. Det er dog ofte kun muligt hvis der er nabo arealer, som afgræsses.
Store samlede bestande >200	Tidskrævende næppe realistisk i hård jord.	Skærme der kan kaste frø i vandløb eller søer fjernes.	Slåning kan overvejes forud for græsning.	Der bør etableres græsning.

Kilde: Omarbejdet efter Skov og Naturstyrelsen

Rodstikning/opgravning

Det er afgørende ved rodstikning og opgravning, at rødderne skæres over mindst 10-15 cm under jorden, da plantens vækstpunkt derved fjernes.

Rodstikningen foregår nemmest og mest effektivt, mens planterne er små i april måned. De unge planters størrelse minimerer desuden risikoen for at komme i direkte berøring med plantens giftige saft.

De afskårne planter bør efterlades på jorden med roden op ad, da de ellers kan slå rod igen.

Arbejdet udføres bedst med en skarpsleben spade eller dræns spade.

Græsning

Græsning er en meget effektiv løsning til store arealer med mulighed for hegning. Det er fortrinsvis får, der kan benyttes til formålet, da de er meget glade for især de unge planter. Det tager op til tolv år at udrydde en kæmpebjørneklobestand ved hjælp af græsning.

Det anbefales, at lægge et højt græsningstryk om foråret og siden nedsætte det efterhånden som planterne svækkes. Græsningen skal igangsættes inden planterne bliver store. Man bør helst benytte sig af mørke fåreracer, da de hvide racer lettere får skader på huden omkring øjne, mund og kønsdelene ved kontakten med planterne. På meget tæt bevoksede områder kan det være en fordel at slå kæmpebjørnekloen først.

Slåning

Til slåning anvendes slagleklipper, buskrydder eller le. Metoden er kun sjældent den mest hensigtsmæssige. Bjørnekloen har stor regenerationsevne og sætter ofte såkaldte panikblomster, hvis den bliver slået. Det er derfor nødvendigt at slå planten op til 4-5 gange i løbet af sæsonen for at sikre sig, at den ikke får sat frø. Ved brug af håndholdte redskaber er det vigtigt, at man er helt tildækket, da man ellers risikerer at få plantens giftige saft på huden. Det kan ikke anbefales at bruge buskrydder eller andre roterende redskaber, da de smadrede plantedele kan udsende en sky af giftig plantesaft, som er skadelig at indånde. Ved brug af kørende redskaber er det vigtigt, at maskinen gøres helt ren efter brug, så man ikke bidrager til spredning af frø.

Sprøjtning

Sprøjtning med glyphosat kan være en effektiv metode til bekæmpelse af bjørneklo, men kun hvis det gøres rigtigt. Det er vigtigt, at der sprøjtes, mens planterne er i kraftig vækst, hvilket som tommelfingerregel vil sige når planterne er 20 – 25 cm høje, ellers dør planterne ikke. På dette tidspunkt kan man få adgang til hele bestanden. Når planterne er over knæhøjde skal der anvendes åndedrætsværn ved sprøjtning. Glyphosat er godkendt til bekæmpelse af kæmpe-bjørneklo indtil 2 m fra vandløb og andre vådområder. Et par uger efter sprøjtningen bør man kontrollere, om alle planter er døde eller døende. Eftersom sprøjtningen skal foregå tidligt på året, er der risiko for at nye planter spirer frem, hvor de gamle stod, og man bør derfor holde jævnligt øje med arealet resten af sæsonen. Anvender man gift til bekæmpelsen, er det naturligvis vigtigt, at man følger de sikkerhedsanvisninger, der findes på emballagen. Gift må ikke anvendes i beskyttede naturtyper omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3 uden en forudgående dispensation fra kommunen. Overdreven eller forkert anvendelse af gift kan skade miljøet endnu mere end de bjørneklo, man forsøger at fjerne. Man bør ikke bredsprøjte mod kæmpebjørneklo, medmindre det er rene bestande af planten. Enkeltstående planter bekæmpes bedre ved at pensle et blad med giften. Hvis alle arter af planter i et område fjernes ved bredsprøjtning, kan bjørneklo-frø i jorden hurtigt og uden konkurrence spire frem.

Skærmapning

Denne metode benyttes som regel kun som en nødløsning, hvis man indser, at man ikke kan nå at bekæmpe planterne helt inden frøsætning. Her kan man med fordel kappe planternes skærme af. Husk at hvis planterne er afblomstret, kan frøene godt modne på en afhugget skærm. Skærmene skal derfor samles ind umiddelbart efter, at de er kappet af, kommes i en pose og smides ud med husholdningsaffaldet.

Sikkerhed ved bekæmpelse

Kæmpebjørnekloen er som bekendt giftig for mennesker. Det er derfor vigtigt, at man håndterer planten med forsigtighed. Det gælder om ikke at komme i direkte berøring med plantens saft, og det anbefales derfor, at handsker, støvler og øvrig beklædning er vandafvisende, når man bekæmper planten. Hvis man benytter mekaniske redskaber som plæneklipper og buskrydder, hvor plantens saft forstøves i luften, anbefales det, at man benytter sikkerhedsbriller og åndedrætsværn samt heldækkende beskyttelsesdragt.. Hvis man skulle få kæmpebjørnekloens saft på sig, skal man hurtigst muligt skylle det af med vand og sæbe og desuden forsøge, at holde den berørte hud beskyttet mod sollys i nogle dage.